

Universitätsbibliothek Wuppertal

C. PLINII|| SECVNDI|| HISTORIAE|| MVNDI|| LIBRI XXXVII,||

Plinius Secundus, Gaius

[Lugduni], 1582

Liber XXXII

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1752](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1752)

gunt capita. Medici incertitia ad duo nomina eas rede gere, Africanas, quarum firmiter sit robur, Rhodiacasque, ad fouendū molliores. Nunc autem mollissimæ circa muros Antiphelli vrbs reperiuntur. Trogus autor est, circa Lyciam penicillos mollissimos nasci in alto, vnde ablatæ sint spongiæ. Polybius super ægrum suspensos quietiores facere notes. Nunc reuertemur ad marina animalia & aquatilia.

C. PLINII SECVNDI NATVRA- LIS HISTORIÆ

LIBER XXXII.

PROOEMIUM.

Medicina ex aquatilibus.

VENTVM est ad summa naturæ exemplorūque, per rerum²⁰ ordinem, & ipsum sua sponte occurrit immensum potentiæ occultæ documentum, vt prorsus nec aliud vltra quæri debeat, nec par aut simile possit inueniri, ipsa se vincente natura, & quidem numerosis modis. Quid enim violentius mari ventisve, & turbibus & procellis? quo maiore hominum ingenio in vlla sui parte adiuta est, quàm velis remisque? Addatur his & reciproci æstus inenarrabilis vis versumque totum mare in flumen.

De echeneide pisce, & mirabili eius proprietate, & torpedine, & marino lepore, & mirabilia Rubri maris.

CAPVT I.

TAMEN omnia hæc pariterque eodem impellentia, vnus ac paruus admodum pisci-³⁰ culus, echeneis appellatus, in se tenet. Ruant venti licet, & sæuiant procellæ, imperat furori, virēsque tantas compescit, & cogit stare nauigia: quod non vincula vlla, non anchoræ pondere irreuocabili iactæ. Infrænat impetus, & domat mundi rabiem nullo suo labore, non retinendo, aut alio modo, quàm adhærendo. Hæc tantilla est satis contra tot impetus, vt vetet ire nauigia. Sed armatæ classes imponunt sibi turrium propugnacula, vt in mari quoque pugnetur velut è muris. Heu vanitas humana, cum rostra illa ære ferroque ad ictus armata, semipedalis inhibere possit, ac tenere deuincta pisciculus. Fertur Aetiaco Marte tenuisse prætoriam nauim Antonij, properatis circumire & exhortari suos, donec transfret in aliam. Ideoque Cæsariana classis impetu maiore protinus venit. Tenuit & nostra memoria Caij principis ab Astura Antium remigantis: vt res⁴⁰ est etiam auspicalis pisciculus. Si quidem nouissimè tum in vrbs reuersus ille Imperator, suis telis confossus est. Nec longa fuit illius moræ admiratio, statim causa intellecta, cum è tota classe quinqueregis sola non proficeret, exilientibus protinus qui id quærerent circa nauim, inuenere adhærentem gubernaculo, ostenderuntque Caio, indignanti hoc fuisse quod se reuocaret, quadringentorūque remigum obsequio contra se intercederet. Constat peculiariter miratum quomodo adhærens tenuisset, nec idem polleret in nauigium receptus. Qui tunc posteaque videre, eum limaci magnæ similem esse dicunt. Nos plurimum opiniones posuimus in natura aquatiliū, cum de eo diceremus. Nec dubitamus idem valere omnia genera, cum celebri & consecrato etiam exemplo apud Gnidiam Venerem conchas quoque eiusdem potentiæ credi⁵⁰ necesse sit. E nostris quidam Latinis remoram appellauerunt eum. Mirumque, è Græcis

cis alij lubricos partus atque procidentes contineri ad maturitatem alligato eo (vt diximus) prodiderunt: alij sale adseruatum adalligatumque grauidis partus soluere, ob id alio nomine odinolyontem appellari. Quocunq; modo ista se habeant, quis ab hoc tenendi nauigia exemplo de vlla potetia naturæ atque effectu, in remediis sponte nascentium rerum dubitet? Quin & sine hoc exemplo per se satis esset ex eodem mari torpedo: etiam procul & è longinquo, vel si hasta virgæ attingatur, quamuis præualidos lacertos torpescere, quamlibet ad cursum veloces alligari pedes. Quod si necesse habemus fateri hoc exemplo esse vim aliquam, quæ odore tantum & quadam aura sui corporis afficiat membra, quid non de remedium omnium momenti sperandum est? Nō sunt
 10 minus mira, quæ de lepore marino traduntur. Venenum est aliis in potu, aut in cibo datus, aliis etiam visus. Siquidem grauidæ si omnino aspexerint, fœminam ex eo genere duntaxat, statim nausea & redundatione stomachi vitium fatentur, ac deinde abortum faciunt. Remedio est mas, ob id induratus sale, vt in brachialibus habeant. Eadem res in mari & tactu quidem nocet: Vescitur eo vnum tantum animalium, vt nō intereat, mul-
 20 lus piscis: tenerescit tantum, & ingrator viliorque fit. Homines quibus impactus est, piscem olent, hoc primo argumento veneficium id deprehenditur. Cætero moriuntur totidem diebus, quot vixerit lepus. Incertique temporis veneficium id esse, autor est Licinius Macer. In India affirmant non capi viuentem: inuicemque ibi hominem illi pro veneno esse, ac vel digito omnino in mari tactum mori. Esse autem ampliolem multo, si-
 cut reliqua animala. Iuba in his voluminibus, quæ scripsit ad C. Cæsare Augusti filium de Arabia, tradit mitulos ternas heminas capere. Cetos sexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum sexaginta latitudinis in flumen Arabiæ intrasse, pinguique eius negotiatores & omniū piscium adipe camelos perungere in eo situ, vt asilos ab his fugent odore.

*De ingenis & mansuetudine quorundam piscium, & ubi ex manu edant,
 & ubi responsa dantur ex piscibus.*

CAP. II.

Mihi videntur mira & quæ Ouidius prodidit piscium ingenia, in eo volumine, quod Halieuticon inscribitur. Scarum inclusum nassis non fronte erumpere, nec infectis viminibus caput inferere, sed auersum caudæ ictibus crebris laxare fores, atque ita
 30 retrorsum erumpere. Quem luctatum eius si forte alius scarus extrinsecus videat, apprehensa mordicus cauda adiuuare nixus erumpentis. Lupum rete circumdatum harenas arare cauda, atque ita conditum transire rete. Murænam maculas appetere ipsas consciam teretis ac lubrici tergi, tum multiplici flexu laxare, donec euadat. Polypum hamos appetere, brachiisque complecti, non morsu: nec prius dimittere, quam escam circunferit, aut harundine leuatum extra aquam. Scit & mugil esse in esca hamum, insidiasque non ignorat: auiditas tamen tanta est, vt cauda verberando excutiat cibos. Minus in pro-
 uidendo lupo solertiæ habet, sed magnum robur in pœnitendo. Nam vt hæsit in hamo, tumultuosoque discursu laxat vulnera, donec excidant insidiæ. Murænae amplius deuorant, quam hamum, admouentque dentibus lineas, atque ita erodunt. Pytheas id tradit. Idem
 40 infixam hamo inuertere se, quoniam sit dorso cultellato, spinæque lineam præsecare. Licinius Macer murænas tantum fœminini sexus esse tradit, & concipere è serpentibus, vt diximus, ob id sibilo à piscatoribus, tanquam serpētibus, euocari & capi: pinguescere lactatu, fuste non interimi, easdem ferula protinus. Animam in cauda habere certum est, eaque icta celerrimè exanimari, at capitis ictu difficulter. Nouacula pisce quæ tacta sunt, ferrum olent. Durissimum esse piscium constat, qui orbis vocetur: rotundus est, & sine scamis, totusque capite constat. Miluago quoties cernatur extra aquam volitans, tempestates mutari, Trebius Niger autor est. Xiphiam, id est gladium, rostro mucronato esse: ab hoc naues perfossas mergi in Oceano ad locum Mauritaniæ qui Gotta vocetur, non procul Lixo flumine. Idem loligines euolare ex aqua tradit, tanta mul-
 50 titudine vt nauigia demergant. E manu vescuntur pisces in pluribus quidem Cæsaris villis: sed quæ veteres prodidere, in stagnis, non piscinis, admirati, in Elero Siciliae

castello, non procul Syracusis: item in Labradij Iouis fonte anguillas: hæ & inaures additas gerunt. Similiter in Chio iuxta senum delubrum: in Mesopotamiæ quoque fonte Cabura, de quo diximus. Nam in Lyciæ Myris in fonte Apollinis, quem Curium appellant, ter fistula euocati veniunt ad augurium. Diripere eos carnes obiectas, lætum est consultantibus: caudis abigere, dirum. Hierapoli Syriæ in lacu Veneris ædituorum vocibus parent vocati: exornati auro veniunt: adulantes scalpuntur: ora hiantia manibus inferendis præbent. In Stabiano Campaniæ ad Herculis petram, melanuri in mari panem abiectum rapiunt: iidem ad nullum cibum, in quo hamus sit, accedunt. Nec illa in nouissimis mira, amaros esse pisces ad Pelen insulam, & ad Clazomenas. Contrà, ad scopulum Siciliæ, ac Leptin Africæ, & Eubœam, & Dyrrhachium. Rursus ita falsos, ut possint falsamenta existimari, circa Cephaleniam & Ampelon & Paron, & Deli petras: in portu eiusdem insulæ, dulces. Quam differentiam pabulo constare, non est dubium. Apion maximum piscium esse tradit porcum, quem Lacedæmonij orthragoriscum vocant: grunnire eum, cum capiatur. Esse verò illam naturæ accidentiam, quod magis miremur, etiam in locis quibusdam, appposito occurrit exemplo. Siquidem falsamenta omnium generum in Italia Beneuenti recentia effici constat. Pisces marinos in usu fuisse protinus condita Roma, autor est Cassius Hemina: cuius verba de ea re hæc subiiciam: Numa constituit, ut pisces qui squamosi non essent, ni pollucerent patrimonia, commentus ut conuiuia publica & priuata, cœnæque ad puluinaria facilius compararentur: ni qui ad pollutum emerent, pretio minus parcerent, eaque præmercarentur. Quantum apud nos Indici margaritis pretium est, de quibus suo loco satis diximus, tantum apud Indos in curalio. Nanque ista persuasione gentium constant. Gignitur quidem & in Rubro mari, sed nigrius: item in Persico vocatur Iace: laudatissimum in Gallico sinu circa Stœchadas insulas, & in Siculo circa Heliam ac Drepanum. Nascitur & apud Grauiscas, & ante Neapolin Campaniæ: maximèque rubens, sed molle, & ideo vtilissimum Erythris. Forma est ei fruticis, color viridis. Baccæ eius candidæ sub aqua ac molles: exemptæ confestim durantur & rubescunt, quasi corna fatiua specie atque magnitudine. Aiunt tactu protinus lapidescere, si viuat. Itaque occupari, euellique retibus, aut acri ferramento præcidi. Hac de causa curalium vocitatum interpretantur. Probatissimum quam maximè rubens, & quam ramosissimū, nec scabrosū, aut lapideum, vel rursus inane, aut cœcauum. **Autoritas baccarum** eius non minus Indorum viris quoque pretiosa est, quam fœminis nostris vniones Indici. Aruspices eorum vatésque imprimis religiosum id gestamen amoliendis periculis arbitrantur. Itaque & decore & religione gaudent. Præiùs quam hoc notesceret, Galli gladios, scuta, galeas adornabant eo. Nunc tanta penuria est vendibili merce, ut perquam rarò cernatur in suo orbe. Surculi infantia adalligati, tutelam habere creduntur. Contraque torminum ac vesicæ & calculorum mala in puluerem igne redacti, potique cum aqua auxiliantur. Simili modo ex vino poti, aut si febris sit, ex aqua, somnum afferunt. Ignibus diu repugnant. Sed eodem medicamine sæpius potu tradunt lienem quoque absumi. Sanguinem reicientibus excreantibusve medentur. Cinis eorum miscetur oculorum medicamentis. Spissat enim ac refrigerat. Hulcerum caua explet. Cicatrices extenuat. Quod ad repugnantiam rerum attinet, quam Græci antipathiam vocant, nihil est vsquam venenatius, quam in mari pastinaca, utpote cum radio eius arbores necari dixerimus. Hanc tamen persequitur galeos. Idem & alios quidem pisces, sed pastinacas præcipuè, sicut in terra serpentes mustela. Tanta est auiditas ipsius veneni. Percussis verò ab ea medetur & hic quidem, sed & mullus ac lafer.

De his, quibus in terris & in aquis victus est: & de castoreis medicina, & observationes.

CAP. III.

Spectabilis naturæ potentia in his quoque, quibus & in terris & in aqua victus est, sicut & fibris, quos castores vocant, & castorea testes eorum. Amputari hos ab ipsis, cum capiantur, negat **Sextius diligentissimus medicinae**. Quinimo paruos esse substrictosque, & adherentes spinæ, nec adimi sine vita animalis posse. Adulterari autem renibus eiusdem

*a Videtur
rectius lega-
tur vilissi-
mū, ut est in
veteri. codic.*

dem qui sim
cas quidem
quorem, &
nexu depen
monaco: qu
ti mellis cer
mox Africa
cedano per
odori suffit
cient, duabu
tremulis, spa
bus: Vel triti
tra comitale
contra gener
lingia & ara
verius chalc
no: aduersus
niantur, sin
læte, aut aqu
bus, infusi cu
meconio. Cl
to. Vrina qu
optimè in fu

Geminu
nore l
ego testud
um è Græ
tribus refu
computato
mas discute
facit, suffu
miliū, &
opus sit, in
scorpionur
raque sanat
magis hoc
nam caru
hoc quoqu
efficacior
ribus frigo
nes admitt
studine ali
capitis hul
dolori aur
line frume
& cum h
gnitudine
spera. Cor

dem qui sint grandes, cum veri testes parui admodum reperiantur. Præterea ne vesicas quidem esse, cum sint geminæ, quod nulli animalium. In his folliculis inueniri liquorem, & asseruari sale. Itaque inter probationes falsi esse folliculos geminos ex vno nexu dependentes, quod ipsum corrumpi fraude, coniicientibus gummi cum sale Hammoniaco: quoniam Hammoniaco coloris esse debeant, tunicis circumdati liquore veluti mellis cerosi, odoris grauis, gustu amaro & acri friabiles. Efficacissimi è Ponto Galatiæ, mox Africa. Sternutamenta olfactu mouent. Somnum conciliant, cum rosaceo & peucedano peruncto capite: & per se poti in aqua: ob id phreneticis vtilis. Item lethargicos odoris suffitu excitant: vuluarumque exanimationes vel subditi. Et menses ac secundas
 10 cient, duabus drachmis ex aqua cum pulegio poti. Medentur & vertigini, opisthotonis, tremulis, spasticis, neruorum vitiis, ischiadicis, stomachicis, paralyticis, perunctis omnibus: Vel triti ad crassitudinem mellis cum semine viticis, ex aceto aut rosaceo. Sic & contra comitiales sumpti: poti verò contra inflationes, tormina, venena. Differentia tantum contra genera est misturæ. Quippe aduersus scorpiones ex vino bibuntur: aduersus phalangia & araneos, ex mulso, ita vt vomitione reddantur, aut vt retineantur, cum ruta: aduersus chalcidas, cum myrtite: aduersus cæsten & presteras, cum panace, aut ruta ex vino: aduersus cæteras serpentes, cum vino. Dari binas drachmas satis est: eorum quæ adiciantur, singulas. Auxiliantur priuatim contra viscum ex aceto: aduersus aconitum ex lacte, aut aqua: aduersum elleborum album ex aqua mulsa nitròque. Medentur & denti-
 20 bus, infusi cum oleo triti in aurem à cuius parte doleat: aurium doloribus melius, si cum meconio. Claritatem visus faciunt cum melle Attico inuncti. Cohibent singultus ex aceto. Vrina quoque fibri resistit venenis, & ob id in antidota additur. Adseruatur autem optimè in sua vesica, vt aliqui existimant.

De testudine, & multorum piscium medicina, & obseruationes.

CAP.

IIII.

Geminus similiter victus in aquis terræque, & testudinum: effectus quoque pari honore habendi, vel propter excellens in vsu pretium, naturæque proprietatem. Sunt ergo testudinum genera, terrestres, marinæ, lutariæ, & quæ in dulci aqua viuunt. Has quidam è Græcis emydas appellant. Terrestrium carnes suffitionibus propriæ, Magicisque
 30 artibus refutandis, & contra venena salutare produntur. Plurimæ in Africa. Hæ ibi amputato capite pedibusque pro antidoto dari dicuntur: & ex iure in cibo sumptæ, strumas discutere, ac lienes tollere: item comitiales morbos. Sanguis earum claritatem visus facit, suffusionésque oculorum tollit. Et contra serpentium omnium & araneorum ac similibum, & ranarum venena auxiliatur, seruato sanguine in farina pilulis factis, & cum opus sit, in vino datis. Felle testudinum cum Attico melle glaucomata inungi prodest: & scorpionum plagæ instillari. Tegumenti cinis vino & oleo subactis pedum rimas hulceræque fanat. Squamæ è summa parte derasæ, & in potu datæ, Venerem cohibent. Eò magis hoc mirum, quoniam totius tegumenti farina accendere traditur libidinem. Vri-
 40 nam earum aliter quam in vesica dissectarum, inueniri posse non arbitror: & inter eà hoc quoque esse, quæ portentosa Magi demonstrent: aduersus aspidum ictus singulare, efficaciore tamen, vt aiunt, cimicibus admistis. Oua durata illinuntur strumis, & hulceribus frigore aut adustione factis. Sorbentur in stomachi doloribus. Marinarum carnes admistæ ranarum carnibus contra salamandras præclare auxiliantur. Neque est testudine aliud salamandræ aduersus. Sanguine alopeciarum inanitas & porrigo, omniæque capitis hulcera curantur. Inarescere autem eum oportet, lentèque abluui. Instillatur & dolori aurium cum lacte mulierum. Aduersus comitiales morbos manditur cum poliline frumenti. Miscetur autem sanguis heminis tribus aceti, hemina vini addita his, & cum hordeacea farina: aceto quoque admisto, vt sit quod deuoretur fabæ magnitudinem. Hæc singula & matutina & vespertina dantur, dein post aliquot dies vespere. Comitibus instillatur ore diducto, his qui modicè corripiantur. Spasmo cum

castoreo clystere infunditur. Quod si dentes per annos colluantur testudinum sanguine, immunes a dolore fiunt. Et anhelitus discutit, quasque orthopnoeas vocant: ad has in polenta datur. Fel testudinum claritatem oculorum facit: cicatrices extenuat: tonsillas sedat & anginas, & omnia oris vitia. Priuatim nomas ibi: item ardentium testium. Naribus illitum comitiales erigit, attollitque. Idem cum vernatione anguim aceto admisto, vnicè purulentis auribus prodest. Quidam bubulum fel admiscet, decoctarumque carniū testudinis succum, addita æquè vernatione anguim. Sed diu in vino testudinem excoquant. Oculorum quoque vitia omnia fel inunctum cum melle emendat: suffusiones etiam marinæ fel cum fluuiatilis sanguine & lacte mulierum. Capillus mulierum inficitur felle. Contra salamandras vel succum decoctum bibisse satis est. Testudinum est tertium genus in cœno & paludibus viuentium. Latitudo his in dorso pectori similis, nec conuexo incurua calyce, ingrata visu. Ex hac quoque tamen aliqua contingunt auxilia. Tres nanque in succensa sarmenta coniectæ, diuidentibus se tegumentis rapiuntur: tum euulsæ carnes earum coquuntur in aquæ congio, sale modicè addito: ita decoctarum, ad tertias partes succus, paralyfin & articularios morbos sentientibus bibitur. Detrahit itè fel pituitas, sanguinèque vitiatum. Siftitur ab eo remedio aluus aquæ frigidæ potu. Ex quarto genere testudinum, quæ sunt in amnibus, diuulsarum pingui cum acizoo herbatufo, admisto vnguento & semine lilij, ante accessiones si perungantur ægri, præter caput, mox conuoluti, calidam aquam bibant, quartanis liberari dicuntur. Hanc testudinè quintadecima Luna capi oportere, vt plus pinguium reperiatur. Verùm ægrum sextadecima Luna perungi tradunt. Ex eodem genere testudinum sanguis instillatus crebros capitis dolores sedat: item strumas. Sunt, qui testudinum sanguinem cultro æreo supinarum capitibus præcis, excipi nouo fictili iubeant: ignem sacrum, cuiuscunque generis sanguine illini: item capitis hulcera manantia, & verrucas. Iidem promittunt testudinum omnium fimo panos discuti. Et licet incredibile dictu sit, aliqui tradunt, tardius ire nauigia, testudinis pedem dextrum vehentia. Hinc deinde in morbos digeremus aquatilia, non quia ignoremus gratiorem esse vniuersitatem animalium, maiorisque miraculi: sed hoc vtilius est vitæ, contributa habere remedia, cum aliud alij proficit, aliud alibi facilius inueniatur.

De aquatilibus, remedia in morbos digesta: & primum contra venena & venenata animalia.

C A P. V.

Venenatum mel diximus vbi nasceretur. Auxilio est piscis aurata in cibo. Vel si ex melle syncero fastidium cruditasve, quæ sit grauissima, incidat: testudinem circumcisis pedibus, capite, cauda, decoctam, antidotū esse, autor est Pelops, scincumque Apelles. Qui esset scincus, diximus: sæpius verò, quantum veneficiū menstruis mulierum. Contra omnia ea auxiliatur, vt diximus, mullus: Item contra pastinacam & scorpiones terrestres marinósque, & dracones, & phalangia illitus sumptusve in cibo. Eiusdem recentis è capite cinis contra omnia venena, priuatim contra fungos. Mala medicamenta inferri negant posse, aut certè nocere, stella marina vulpino sanguine illita, & affixa limini superiori, aut clauo æreo ianux. Draconis marini scorpionumque ictus, carnibus earum impositis: item araneorum morsus sanantur. In summa, contra omnia venena, vel potu, vel ictu, vel morsu noxia, succus earum ex iure decoctarum, efficacissimus habetur. Sunt & feruatis piscibus medicinæ, salsamentorumq; cibus prodest à serpente percussis, & contra bestiarum ictus, mero subinde hausto, ita vt ad vesperam cibus vomitione reddatur. Peculiariter à chalcide, ceraste, aut quas sepas vocat, aut elape dipsadëve percussis. Contra scorpiones largius sumi, sed nõ euomi salsamēta prodest, ita vt sitis toleretur: & imponere eadem plagis cōuenit. Contra crocodilorum quidem morsus non aliud præsentius habetur. Priuatim contra presteris morsum sarda prodest. Imponuntur salsamenta & contra canis rabiosi: vel si non sint ferro vstæ plagæ, corporaque clysteribus exinanita, hoc per se sufficit. Et cōtra draconem marinum ex aceto imponuntur. Idem & cybij profectus. Draco quidem marinus ad spinæ suæ, qua ferit, venenum ipse impositus, vel

cerebro

cerebro toto prodest. Ranarum marinarum ex vino & aceto decoctarum succus contra venena bibitur, & contra ranæ rubetæ venenum, & contra salamãdras. Fluuiatiles, si carnes edantur iúve decoctarum forbeatur, profunt & contra leporem marinum, & contra serpentes supra dictas. Contra scorpiones ex vino. Democritus quidem tradit, si quis extrahat ranæ viuenti linguam, nulla alia corporis parte adhærente, ipsaque dimissa in aquam, imponat supra cordis palpitatione mulieri dormienti, quæcunque interrogauerit, vera responsuram. Addunt etiamnum alia Magi, quæ si vera sunt, multo vtiliores vitæ existimentur ranæ, quam leges. Nanque harundine transfixa natura per os, si furculus in menstruis defigatur à marito, adulteriorum tædium fieri. Carnibus earum vel hamo additis, præcipue purpuras certum est allici. Iecur ranæ geminum esse dicunt, obiicique formicis oportere: eam partem, quam appetant, contra omnia venena esse pro antidoto. Sunt quæ in vepribus tantum viuunt, ob id rubetarum nomine, vt diximus, quas Græci phrynos vocant, grandissimæ cunctarum, geminis veluti cornibus, plenæ veneficiorum. Mira de his certatim tradunt autores. Illatis in populum silentium fieri. Osficulo, quod sit in dextro latere, in aquam feruentem deiecto, refrigerari vas, nec postea feruere, nisi exempto. Id inueniri obiecta rana formicis, carnibusque erosis, singula in foliū addi. Et aliud esse in sinistro latere, quo deiecto feruere videatur, apocynon vocari. Canum impetus eo cohiberi, amorem concitari, & iurgia addito in potionem. Venerem adalligatum stimulare. Rursus à dextro latere refrigerari feruentia. Hoc & quartanas sanari ad alligato in pellicula agnina recenti, aliasque febres. Amorem inhiberi eo. Item ex his ranis lien contra venena, quæ fiant ex ipsis, auxiliatur. Cor verò etiam efficacius est. Coluber est in aqua viuens: huius adipem & fel habentes qui crocodilos venentur, mirè adiuuari dicunt, nihil cõtra bellua audente. Efficacius etiamnum, si herba potamogiton miscetur. Cancris fluuiatiles triti potique ex aqua recentes, seu cinere adseruato, contra venena omnia profunt, priuatim contra scorpionum ictus cum lacte asinino: vel si non sit, caprino, vel quocunque. Addi & vinum oportet. Necat eos triti cum ocimo admoti. Eadem vis contra venenatorum omniū morsus, priuatim scytalen, & angues, & cõtra leporem marinum, ac ranam rubetam. Cinis eorum seruatus prodest pauore potus periclitantibus ex canis rabiosi morsibus. Quidam addiiciunt gentianã, & dant in vino. Nam si iam pavor occupauerit, pastillos vino subactos deuorandos ita præcipiunt. Decem verò cancris cum ocimi manipulo alligatis, omnes qui ibi sint scorpiones ad eum locū coituros Magi dicunt: & cum ocimo ipsos cineremve eorum percussis imponunt. Minus in omnibus his marini profunt, vt Thrasyllus autor est. Nihil autem æquè aduersari serpentibus, quam cancris, suesque percussas hoc pabulo sibi mederi. Cùm Sol sit in Cancro, torqueri serpentes. Ictibus scorpionum & carnes fluuiatilium cochlearum resistunt crudæ vel coctæ. Quidam ob id falfas quoque adseruant. Imponunt & ipsis plagis. Coracini pisces Nilo quidem peculiare sunt: sed nos hæc omnibus terris demonstramus. Carnes eorum aduersus scorpiones valent impositæ. Inter venena sunt piscium porci marini spinæ in dorso, cruciatu magno læsorum: remedio est limus ex reliquo piscium eorum corpore. Canis rabidi morfu potum expauescentibus, faciem perungunt adipe vituli marini. Efficacius, si medulla hyænæ & oleum è lentisco & cera miscetur. Murænæ morsus ipsarum capitis cinere sanantur. Et pastinaca contra suum ictum remedio est, cinere suo ex aceto illito, vel alterius. Cibi causa extrahi debet è dorso eius, quicquid simile est croco, caputque totum: & hanc autem, & omnia testacea modicè collui in cibus, quia saporis gratia perit. E lepore marino veneficium restinguunt poti hippocampi. Contra dorycnium echini maximè profunt: & iis qui succum Carpathij biberint, præcipue eius iure sumpto. Et cancri marini decocti ius contra dorycnium efficax habetur.

De ostreis & purpuris, alga, & eorum remedia.

C A P. V I.

50 P Eculiariter verò contra leporis marini venena & ostrea aduersantur. Idem videtur, nec potest videri satis dictum esse de his, cùm palma mensarum diu iam tribuatur illis. Gaudent dulcibus aquis, & vbi plurimi influunt amnes: ideo pelagia parua & rara

sunt. Gignuntur tamen in petrosis, carentibusque aquarum dulcium aduentu, sicut circa Grynium & Myrinam. Grandescunt sideris quidem ratione maximè, vt in natura aquatiliam diximus: sed priuatim circa initia æstatis multo lacte prægnantia, atque vbi Sol penetret in vada. Hæc videtur causa, quare minora in aliis locis reperiuntur. Opacitas enim prohibet incrementum, & tristitia minùs appetunt cibos. Variant coloribus, rufa in Hispania, fusca in Illyrico, nigra & carne & testa Circeis. Præcipua verò habentur, in quacunque gente spissa, nec salua sua lubrica, crassitudine potiùs spectanda, quàm latitudine: neque in luto capta, neque in harenosis, sed solido vado, spondylo breui atque non carnosio, nec fibris lacinoso, ac tota in aluo. Addunt peritiores notam, ambiente purpureo crine fibras, eoque argumento generosa interpretantur, calliblephara appellantes. Gaudent & peregrinatione, transferrique in ignotas aquas. Sic Brundisiana in Auerno compasta, & suum retinere succum, & à Lucrino adoptare creduntur. Hæc sint dicta de corpore. Dicemus & de nationibus, ne fraudentur gloria sua litora: sed dicemus aliena lingua, quæque peritissima huius censuræ in nostro æuo fuit. Sunt ergo Mutiaui verba, quæ subiiciam: Cyzicena maiora Lucrinis, dulciora Britannicis, suauiora Edulis, acriora Lepticis, pleniora Lucensibus, sicciora Coryphantenis, teneriora Istricis, candidiora Circeisibus. Sed his neque dulciora, neque teneriora esse vlla compertum est. In Indico mari Alexandri rerum autores pedalia inueniri prodidere. Nec non inter nos nepotis cuiusdam nomenclator tridacna appellauit: tantæ amplitudinis intelligi cupiens, vt ter mordenda essent. Dos eorù in medicina hoc in loco tota dicitur. Stomachum vnicè reficiunt: fastidiis medentur. Addiditque luxuria frigus obrutis niue, summa montium & maris ima miscens. Molliunt aluum leniter. Eadem cocta cum mulso, tenesimo, qui sine exulceratione sit, liberant. Vesicarum hulcera quoque repurgant. In conchis suis vti clausa venerint, mirè distillationibus profunt. Testæ ostreorum cinis vnam sedat, & tonsillas admisto melle. Eodem modo parotidas, panos, mammarumque duritias, capitum hulcera ex aqua: cutemque mulierum extendit. Inspergitur & ambustis. Et dentifricio placet. Pruritibus quoque & eruptionibus pituitæ ex aceto medetur. Crudæ si tundantur, strumas sanant & pernioles pedum. Purpuræ quoque cõtra venena profunt. Et algam maris theriacen esse, Nicander tradit. Plura eius genera, vt diximus: longo folio & latiore, rubente, aliavè crispo. Laudatissima, quæ in Creta insula iuxta terram in petris nascitur: tingendis etiam lanis ita colorem alligans, vt elui postea non possit. E vino iubet eam dari.

Ad alopecias, & capillos, & oculorum, & aurium, & dentium, & faciei vitia. CAP. VII.

Alopecias replet hippocampinus cinis nitro & adipe fuillo mistus, aut syncerus ex aceto. Præparat cutem sepiarum crustæ farina medicamentis. Cutem replet & muris marini cinis cum oleo: Item echini cum carnibus suis cremati: fel scorpionis marini. Ranarum quoque trium, si viuæ in olla concrementur, cinis cum melle: melius cum pice liquida. Capillum denigrant sanguisugæ, quæ in nigro vino diebus lx. computruere. Alij in aceti sextariis duobus sanguisugarum sextarium in vase plumbeo iubet putrescere totidem diebus, mox illini in Sole. Sornatius tantam vim habere tradit, vt nisi oleum ore contineant qui tingunt, dentes quoque eorum denigrare dicat. Capitis hulceribus, muricum vel purpurarum testæ cinis cum melle vtiliter illinitur: conchyliorum, vel si non vrantur, farina ex aqua doloribus. Castoreum cum peucedano & rosaceo. Omnium piscium fluuiatiliam marinorumque adeps liquefactus oleo admisto melle, oculorum claritati plurimum confert: item castoreum cum melle. Callionymi fel cicatrices sanat, & carnes oculorum superuacuas consumit. Nulli hoc piscium copiosius, vt existimauit Menander quoque in Comædiis. Idem piscis & vranoscopus vocatur ab oculo quem in capite habet. Et coracini fel excitat visum. Et marini scorpionis ruficum oleo vetere aut melle Attico incipientes suffusiones discutit: inungi ter oportet intermissis diebus. Eadem ratio albugines oculorum tollit. Mullorù cibo aciem oculorum hebetari tradunt.

Lepus

9f. Vales. de fac.
p. 42.

Lepus marinus ipse quidem venenatus est, sed cinis eius in palpebris pilos inutiles, euul-
 fos cohibet. Et ad hunc usum vtilissimi minimi: Itē pectunculi falsi triti cum cedria: & ra-
 næ, quas diopetes & calamitas vocant, sanguis earū cum lacryma vitis si euulso pilo pal-
 pebris illinatur. Oculorum tumorem ruboremque sepia cortex cum lacte mulieris illi-
 tus sedat, & per se scabritias emendat. Inuertunt itaque genas id agentes, & medicamen-
 tum auferunt post paulum, rosaceoque inungunt, & pane imposito mitigant nocte. Ea-
 dem cortice & nyctalopes curantur in farinā trita & ex aceto illita. Extrahit & squamas
 eius cinis. Cicatrices oculorum cum melle sanat, pterygia cum sale & cadmia singulis
 drachmis. Emendat & albugines oculorum iumentorum. Adiciunt & ossiculis eius ge-
 10 nas, si terantur, sanari. Echini ex aceto epinyctidas tollunt. Eundem comburi cū viperi-
 nis pellibus ranisque, & cinerem aspergi potioni iubent Magi, claritatē visus promitten-
 tes. Ichthyocolla appellatur piscis, cui glutinosum est corium: idēque nomen glutino
 eius. Hoc epinyctidas tollit. Quidam ex ventre, non è corio, fieri dicunt ichthyocollam,
 vt glutinum taurinum. Laudatur Pontica candicans & carens venis squamisque, & quæ
 celerrimè liquefcit. Madescere autem debet concisa in aqua, aut aceto nocte ac die: mox
 tundi marinis lapidibus, vt facilius liquefcit. Vtilem eam in capitis doloribus affirmant,
 & tetanothis. Ranæ dexter oculus dextro, sinistro læuus suspenfi è collo natiui coloris
 panno, lippitudines sanant. Quòd si per coitum ranæ eruantur, albuginem quoque, alli-
 gati similiter in putamine oui. Reliquæ carnes impositæ suggillationem rapiunt. Cancri
 20 etiam oculos adalligatos collo, mederi lippitudini dicunt. Est parua rana in harundine-
 tis & herbis maximè viuens, muta ac sine voce, viridis, si fortè hauriatur, ventres boum
 distendens. Huius corporis humorem specillis derafum claritatem oculis inunctis nar-
 rant afferre: ipsasque carnes doloribus oculorum superponunt. Ranas etiam quindecim
 coniectas in fictili nouo iuncis configūt quidā: succum earū, qui ita effluerit, admiscet
 lacrymæ, quæ ex alba vite emanat, atque ita palpebras emendant inutilibus pilis exem-
 ptis, acu instillates hunc succum in vestigia euulforum. Meges psilothrum palpebrarum
 faciebat in aceto enecans putrescentes, & hoc utebatur multis variisque per aquationes
 autumnī nascentibus. Idem præstare sanguifugarum cinis ex aceto illitus putatur. Com-
 30 buri eas oportet in nouo vase. Idem tæniæ iecur siccatum pondere x. i. i. j. cum oleo ce-
 drino perunctis pilis i. x. mensibus. Auribus vtilissimum bati piscis fel recens, sed & inue-
 teratum vino: item bachi, quem quidam myxona vocant: item callionymi cum rosaceo
 infusum: vel castoreum cum papaueris succo. Vocant & in mari pedunculos, eosque tri-
 tos instillari ex aceto auribus iubent. Et per se conchylio infecta lana magnopere pro-
 dest. Quidam aceto & nitro madefaciunt. Sūntque qui præcipuè contra omnia aurium
 vitia laudent gari excellentis sociorum cyathum, mellis dimidio amplius, aceti cyathum
 in calice nouo lena pruna decoquere, subinde spuma pennis deterfa, & postquam desie-
 rit spumare, tepidum infundere. Si tumeant aures, coriandri succo prius mitigandas iidē
 præcipiunt. Ranarum adeps instillatus, statim dolores tollit. Cancrorū fluuiatilium suc-
 40 cus cum farina hordeacea aurium vulneribus efficacissimè prodest. Parotides muricum
 testæ cinere cum melle, vel conchyliorum ex mulso curantur. Dentium dolores sedatur
 ossibus draconis marini scarificatis gingiuis: cerebro caniculæ in oleo decocto adserua-
 tōque, vt ex eo dentes semel anno colluantur. Pastinacæ quoque radio scarificare gingi-
 uas, & in dolore vtilissimum. Conteritur is, & cum elleboro albo illitus, dentes sine vexa-
 tione extrahit. Salsamentorum etiam fictili vase combustorum cinis, addita farina mar-
 moris, inter remedia est. Et cybia vetera eluta in nouo vase, deinde trita profunt dolori-
 bus. Equè prodesse dicuntur omnium salsamentorum spinæ cōbustæ tritæque & illitæ.
 Decoquuntur & ranæ singulæ in aceti heminis, vt dentes ita colluantur, contineaturq;
 in ore succus. Si fastidium obstaret, suspēdebat pedibus posterioribus eas Sallustius Dio-
 50 nyfius, vt ex ore virus deflueret in acetum feruens, idque è pluribus ranis. Fortioribus
 stomachis ex iure edendas dabat. Maxillaresque ita sanari dentes præcipuè putant, mo-
 biles vero supra dicto aceto stabiliri. Ad hoc quidam ranarum corpora binarum præ-

cifis pedibus in vini hemina macerant, & ita collui dentes labantes iubent. Aliqui totas adalligant maxillis. Alij denas in aceti sextariis tribus decoxere ad tertias partes, vt mobiles dentium stabilirent. Necnon xxxvj. ranarum corda in olei veteris sextario sub æreo testo discoxere, vt infunderent per aurem dolentis maxillæ. Alij iecur ranæ decoctum & tritum cum melle imposuere dentibus. Omnia supra scripta ex marina tanto efficaciora. Si cariosi & fœtidi sunt, centum in furno areferi per noctem præcipiunt: postea tantundem salis addi atque fricari. Enhydri vocatur à Græcis coluber in aquis viuens. Huius quatuor dentium superioribus in dolore superiorum gingiuas scarificant, inferiorum inferioribus. Aliqui canino tantum earum contenti sunt. Vtuntur & cancrorum cinere: nam muricum cinis dentifricium est. Lichenas & lepras tollit adeps vituli marini: murænarum cinis cum mellis obolisteris: iecur pastinacæ in oleo decoctum: hippocampi & delphini cinis ex aqua illitus. Exhulcerationem sequi debet curatio, quæ perducit ad cicatricem. Quidam delphini iecur in fictili torrent, donec pinguitudo similitudine olei fluat, ac perungunt. Muricum vel conchyliorum testæ cinis maculas in facie mulierum purgat cum melle illitus cutemque erugat, extenditque septenis diebus illitus, ita vt octauo candido ouorum foueantur. Muricum generis sunt, quæ vocant Græci colycia, alij corythia, turbinata æquæ, sed minora multo, efficaciora etiam, & oris halitum custodientia. Ichthyocolle erugat cutem, extenditque in aqua decocta horis quatuor, dein contusa, colluta & subacta ad liquorem vsque mellis. Ita præparata in vase nouo conditur, & in vsu quatuor drachmis eius binæ sulphuris, & anchusæ totidem, octo spumæ argenteæ adduntur, aspersaque aqua teruntur vnâ. Sic illita facies post quatuor horas abluitur. Medetur & lentigini cæterisque vitiis ex ossibus sepiarum cinis. Idem & carnes excrecentes tollit & humida hulcera.

Promiscua medicina.

CAP. VIII.

PSoras tollit rana decocta in heminis quinque aquæ marinæ. Excoqui debet, donec sit crassitudo mellis. Fit in mari & halcyoneum appellatum, ex nidis, vt aliqui existimant, halcyonum & ceycum: vt alij, è sordibus spumarum crassescētibus: alij è limo, vel quadam maris lanugine. Quatuor eius genera: cinereum spissum, odoris asperi: alterum molle, lenius, odore ferè algæ: tertium candidioris vermiculi: quartum pumicosius, spongiæque putri simile, penè purpureum, quod optimum: hoc & Milesium vocatur. Quo candidius autem, hoc minus probabile est. Vis eorum, vt exhulcerent, purgent. Vfus totis & sine oleo. Mirè lepras, lichenas, lentigines tollunt cum lupino, & sulphuris duobus obolis. Halcyoneo vtuntur & ad oculorum cicatrices. Andreas ad lepras cancri cinere cum oleo vsus est: Attalus thynni recentioris adipe ad hulcera. Murænarum muria, & capitum cinis cū melle sanat strumas. Pungi piscis eius qui rana in mari appellatur, ossiculo de cauda, ita vt non vulneret, prodest. Id faciendum quotidie, donec percurentur: Eadem vis & pastinacæ radio, & lepore marino imposito, ita vt celeriter remoueantur: echini testis contusis & ex aceto illitis: Item scolopendræ marinæ è melle: cancro fluuiatili contrito vel combusto ex melle. Mirificè profunt & sepiæ ossa cum axungia vetere contusa & illita. Sic & ad parotidas vtuntur, & scari piscis marini iocineribus. Quin & testis cadi falsamentarij tusis cum axungia vetere, muricumque cinere ex oleo ad parotidas strumasque. Rigor ceruicis mollitur cum marinis, qui pedunculi vocantur, drachma pota: castoreo pota cū pipere ex mulso misto ranis decoctis ex oleo & sale, vt forbeatur succus. Sic & opisthotono medentur, tetano: spasticis verò pipere adiecto. Anginas mænarum falsarum ex capitibus cinis ex melle illitus abolet: ranarum decoctarum ex aceto succus: hic & cōtra tonsillas prodest. Cancro fluuiatiles triti singuli in heminam aquæ anginis medentur gargarizati, aut è vino, aut calida aqua poti. Vuç medetur garum cochlearibus subditum. Vocem siluri, recentes, salsive in cibo sumpti adiuuant. Vomitiones nulli inueterati tritique in potione concitant. Suspiriosis castoreum cū Hammoniæ exigua portione ex aceto mulso ieiunis vtilissimè potatur. Eadem potio spasticos

fimos stomachi sedat ex aceto mulso calido. Tussim sanare dicuntur piscium modo è iure decoctæ in patinis ranæ. Suspensæ autem pedibus, cum destillauerit in patinam salua earum, exenterari iubentur, abiectisque interaneis cõdiri. Est rana parua arborem scandens, & ex ea vociferans. In huius os si quis expuat, ipsamque dimittat, tussi liberari narratur. Præcipiunt & cochleæ crudæ carnẽ tritam bibere ex aqua calida in tussi cruenta.

*Ad iocineris vitia laterumque, ad stomachi, alui,
& alia promiscua medicina.*

CAP. IX.

IOcineris doloribus scorpio marinus in vino necatur, vt inde bibatur. Conchæ longæ
 10 carnes ex mulso potæ cum aqua pari modo, aut si febres sint ex aqua mulsa. Lateris dolores leniunt hippocampi tosti sumpti, tetheaque similis ostreo in cibo sumpta: ischia dicorum muria siluri clystere infusa. Dantur autem conchæ ternis obolis dilutæ in vini sextariis duobus per dies quindecim. Aluum emollit filurus è iure, & torpedo in cibo. Et olus marinum simile fatiuo, stomacho inimicum, aluum facillimè purgat: sed propter acrimoniam cum pingui carne coquitur. Et omnium piscium ius. Idem & vrinæ ciet, è vino maximè. Optimum è scorpionibus & iulide, & saxatilibus, nec virus resipientibus. Coqui debent cum anetho, apio, coriandro, porro, additis oleo & sale. Purgant & cybia vetera, priuatimque cruditates, pituitas bilèmq; trahunt. Purgant & myaces, quorũ natura tota in hoc loco dicitur. Aceruantur muricum modo, viuuntque in algosis, gratif-
 20 simi autumno, & vbi multa dulcis aqua miscetur mari, ob id in Ægypto laudatissimi. Procedente hyeme, amaritudinem trahunt, colorèmq; rubrum. Horum ius traditur aluum & vesicas exinanire, interanea destrinhere, omnia adaperire, renes purgare, sanguinem adipemque minuere. Itaque vtilissimi sunt hydropicis, mulierum purgationibus, morbo regio, articulari, inflationibus. Item prodesse felli pituitæque pulmonis, iocineris, splenis vitiis, rheumatismis. Fauces tantum vexant, vocemq; obtundunt. Hulcera quæ serpant, aut sint purganda, sanant: Item carcinomata. Cremati autem, vt murices, & morsus canum hominumque cū melle, lepras, lentigines. Cinis eorum potus emendat caligines, gingiuarum & dentium vitia, eruptiones pituitæ: & cõtra dorycnium aut opocarpathon antidoti vicem obtinent. Degenerant in duas species, in mitulos, qui fa-
 30 lem viris que resipiunt: myscas, quæ rotunditate differunt, minores aliquãto atq; hirtæ, tenuioribus testis, carne duriores. Mituli quoque, vt murices, cinere causticam vim habent, & ad lepras, lentigines, maculas. Lauantur quoque plumbi modo ad genarũ crassitudines, & oculorum albugines, caliginèsq; atque in aliis partibus fordida hulcera, capitisque pustulas. Carnes verò eorum ad canis morsus imponuntur. Et pelorides emolliunt aluum: item castorea ex aqua mulsa drachmis binis. Qui vehementius volunt vt, addunt cucumeris fatiui radicis siccæ drachmã, & aphronitri duas. Tetheæ torminibus & inflationibus occurrunt. Inueniuntur hæ in foliis marinis fugentes, fungorum veriùs generis, quàm piscium. Eadem & tenesmũ dissolunt, renumque vitia. Nascitur & in mari absinthium, quod aliqui Seriphium vocant, circa Taposirin maximè Ægypti, exilius
 40 terrestri. Aluum soluit, & noxiis animalibus intestina liberat. Soluunt & sepiæ. In cibo dantur cū oleo, & sale & farina decoctæ. Mænæ falsæ cum felle taurino illitæ vmbilico, aluum soluunt. Ius piscium in patina coctorum cum lactucis tenesmmum discutit. Cancri fluuiatiles triti ex aqua poti, aluum sistunt, vrinã ciet, in vino aluum. Ademptis brachiis calculos pellunt tribus obolis cum myrrha triti, singulis eorum drachmis. Ileos & inflationes castoreum cū dauci semine & petroselini quãtum ternis digitis fumatur, ex mulsi calidi cyathis quatuor, tormina verò cum aceto vino misto. Erythini in cibo sumpti sistunt aluum. Dysentericis medentur ranæ cum scilla decoctæ, ita vt pastilli fiant: fel siue cor earum cum melle tritũ, vt tradit Niceratus. Morbo regio falsamentum cum pipere, ita vt reliqua carne abstineatur. Lieni medetur solea piscis impositus: itẽ torpedo: item
 50 rhombus viuus: dein remittitur in mare. Scorpium marinus necatus in vino, vesicæ vitia & calculos sanat. Lapis qui inuenitur in scorpionis marini cauda pondere oboli potus:

enhydridis iecur: blenniorum cinis cum ruta. Inueniuntur & in banchi piscis capite ceu lapilli. Hi poti ex aqua calculosis præclare medentur. Aiunt & vrticam marinam in vino potam prodesse: item pulmonem marinum decoctum in aqua. Oua sepiaë vrinã mouent, renũque pituitas extrahunt. Rupta conuulsa cancri fluuiatiles triti in afinino lacte maximè sanant: echini verò cum spinis suis contusi in vino poti calculos. Modus singulis hemina: bibitur donec profit: & aliàs in cibis ad hoc proficiunt. Purgatur vesica & pectinum cibo. Ex his mares alij donacas, alij aulos vocant: fœminas onychas. Vrinam mares mouent. Dulciores fœminæ sunt & vnicolores. Sepiaë quoque oua vrinã mouent, renes purgant. Enterocelæ lepus illinitur tritus cum melle. Iecur quoque aquatici colubri, itè hydri tritum potũque calculosis prodest. Ischiadicos autem liberant falsamenta ex siluro infusa clystere, euacuata prius aluo. Sedis attritus cinis è capite mugilũ mulorumque. Comburentur autè in fictili vase. Illini cum melle debent. Item capitis mænarum cinis ad rhagadas, & ad condylomata vtilis, sicut pelamidum falsarum capitum cinis, vel cybiorum cum melle. Torpedo apposita procidetis interanei morbum ibi coërcet. Cancrorum fluuiatilium cinis ex olea & cera, rimas in eadem parte emendat: item & marini cancri polline. Panos falsaméta coracini discutiunt: scianæ interanea & squamæ combustæ: scorpio in vino decoctus, ita vt foueantur ex illo. At echinorum testæ cõtusæ & ex aqua illitæ, incipientibus panis resistunt. Muricum vel purpurarum cinis vtroque modo, siue discutere opus sit incipientes, siue concoctos emittere. Quidam ita componunt medicamētum, ceræ & thuris drachmas x x. spumæ argenti xl. cineris muricum x. 20 olei veteris heminam. Profunt per se falsamenta cocta. Cancri fluuiatiles triti verendorum pustulas discutiunt: cinis ex capite mænarum: item carnes decoctæ & impositæ. Similiter percæ falsæ è capite cinis melle addito. Pelamidum capitis cinis, aut squatinæ piscis cutis cõtusta. Hæc est, qua diximus lignum poliri: quia & è mari fabriles vsus exeunt. Profunt & smarides illitæ: item muricum vel purpurarum testæ cinis cum melle: efficacius crematarum cū carnibus suis. Carbunculos verendorum priuatim falsamenta cocta cum melle restinguunt. At testem, si descenderit, cochlearum spuma illini volunt. Vrinæ incontinentiam hippocampi tosti & in cibo sæpius sumpti emendant. Item ophidion pisciculus congro similis cum lilij radice. Pisciculi minuti, ex ventre eius qui deuorauerit exempti, & cremati, ita vt cinis eorum bibatur ex aqua. Iubent & cochleas Africanas 30 cum sua carne cõturi, cineremq; ex vino Signino dari. Podagris articularibusque morbis vtile est oleum, in quo decocta est rana, & ipsius intestina, & rubetæ cinis cum adipe vetere. Quidam & hordei cinerem adiiciunt, trium generum æquo pondere. Iubēt & lepore marino recenti podagrã fricari. Fibrinis quoque pellibus calceari, maximè Pontici fibri. Item vituli marini: cuius & adeps prodest. Item & bryon, de quo diximus, lactucæ simile, rugosioribus foliis, sine caule. Natura est ei styptica. Impositum lenit impetus podagræ. Itè alga, de qua supra dictum est: obseruatũque in ea ne arida imponatur. Perniones emendat pulmo marinus, cancrique marini cinis ex oleo: item fluuiatiles triti, sicq; cinere & oleo subacti: & siluri adeps. Et in articulis morborum impetus sedant ranæ subinde recentes impositæ: quas quidam dissectas iubent imponi. Corpus auget ius mitulorum, & concharum. Comitiales, vt diximus, coagulum vituli marini bibunt cum lacte equino, afininove, aut cum Punici succo: quidã ex aceto mulso. Nec non aliqui per se pilulas deuorant. Castoreum in aceti mulsi cyathis tribus ieiunis datur. His verò, qui sæpius corripuntur, clystere infusum mirificè prodest. Castorei drachmæ duæ esse debent, mellis & olei sextarius, & aquæ tantundem. Ad præsens verò correptis olfactu subuenit cum aceto. Datur & mustelæ marinæ iecur: item muris vel testudinum sanguis.

Ad febres omnium generum, & contra diuersas infirmitates.

C A P. X.

FEbrium circuitus tollit iecur delphini gustatum ante accessiones. Hippocampi necantur in rosaceo, vt perungantur ægri in frigidis febribus. Et ipsi adalligantur ægris. 50 Item ex asello pisce lapilli qui plena Luna inueniuntur in capite, alligantur in linteolo.

Pagri

Pagri fluuiatilis longissimus dens capillo adalligatus, ita vt quinque diebus eum qui alligauerit, non cernat æger: ranæ verò in triuio decoctæ oleo abiectis carnibus, perunctos liberant quartanis. Sunt qui strangulatas, in oleo ipsas clam adalligent, oleoq; eo perungant. Cor earum adalligatum frigora febrium minuit: & oleum, in quo intestina decocta sint. Maximè autem quartanis liberat, ablatis vnguibus ranæ adalligatæ, & rubetæ. Iecur eius vel cor adalligatur in panno leucophæo. Cancri fluuiatiles triti in oleo & aqua, perunctis ante accessiones in febribus profunt. Aliqui & piper addūt. Alij decoctos ad quartas in vino è balneo egressis bibere suadent in quartanis. Aliqui verò sinistrum oculum deuorari iubēt. Magi quoque oculis earum ante Solis ortum adalligatis ægro, ita vt cæcas dimittant in aquam, tertianas abigi promittunt. Eosdem oculos cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos, præstare vigiliam somno fugato tradunt. In lethargumque vergentibus coagulo balænæ, aut vituli marini ad olfactum vtuntur. Aliqui sanguinem testudinum lethargicis illinunt. Tertianis mederi dicitur & spondylus per se adalligatus: quartanis cochleæ fluuiatiles in cibo recentes. Quidam ob id asseruant sale, vt dent tritas in potu. Strombi in aceto putrefacti, lethargicos excitant odore. Profunt & cardiacis. Cachectis, quorum corpus macie cõficitur, tethæ vtiles sunt cum ruta ac melle. Hydropicis medetur adeps delphini liquatus, & cum vino potus. Grauitati saporis occurritur tactis naribus vnguento, aut odoribus, vel quoquo modo obturatis. Strombi quoq; carnes tritæ, & in mulsi tribus heminis pari modo aquæ, aut si febres sint, ex aqua multa datæ proficiunt. Item succus cancrorum fluuiatiliu cum melle. Ranæ quoque aquaticæ in vino vetere & farre decoctæ, ac pro cibo sumptæ, ita vt bibatur ex eodem vase. Vel testudo decisis pedibus, capite, cauda, & intestinis exemptis, reliqua carne ita condita, vt citra fastidium sumi possit. Cancri fluuirtiles ex iure sumpti, & phthificis prodesse traduntur. Adusta sanatur cancri marini vel fluuiatilis cinere: & ea quæ feruenti aqua combusta sunt. Hæc curatio etiã pilos restituit cum cancrorum fluuiatiliu cinere. Putantque vtendum cum cera & adipe vsino. Prodest & febris ranarum fellis cinis. Ignes sacros restinguunt ranarum viuientiu ventres impositi: pedibus posterioribus pronas adalligari iubent, vt crebriore anhelitu profint. Vtuntur & silurorum capitum cinere, falsamentorum ex aceto. Pruritus scabiemque non hominum modò, sed & quadrupedum efficacissimè sedat iecur pastinacæ decoctum in oleo. Nervos vel præcisos purpurarum callum, quo se operiunt, tusum glutinat. Lethargicos coagulum vituli adiuuat in vino potum oboli pondere: item ichthyocolla. Tremulos iuuat castoreum, si ex oleo perungantur. Mullos in cibo inutiles neruis inuenio. Sanguinem fieri piscium cibo putant, sisti polypo tuso illitòque. De quo & hæc traduntur: muriã ipsum ex sese emitte, & ideo non debere addi in coquendo: secari harundine: ferro enim infici, vitiumque trahere natura desinente. Ad sanguinem sistendum & ranarum illinunt cinerem, vel sanguinem inarefactum. Quidam ex ea rana, quam Græci calamiten vocant, quoniam inter harundines fruticesque viuat, minima omnium & viridissima, cinerem fieri iubent. Aliqui & nascentium ranarum in aqua, quibus adhuc cauda est, in calice nouo combustarum cinerem, si per nares fluat, iniiciendum. Diuersus hirudinum, quas sanguifugas vocant, ad extrahendum sanguinem vsus est. Quippe eadem ratio earum, quæ cucurbitarum medicinalium, ad corpora letuanda sanguine, spiramenta laxanda, iudicatur. Sed vitium, quod admissæ semel desiderium faciunt circa eadẽ tempora anni semper eiusdem medicinæ. Multi podagris quoque admittendas censuere. Decidunt satietate, & pondere ipso sanguinis detractæ, aut sale aspersæ. Aliquando tamen affixa relinquunt capita, quæ causa vulnera insanabilia facit, & multos interimit, sicut Messalinum è Consularibus patriciis, cum ad genua admisisset. Inuehunt virus remedio verso: maximèque rufæ ita formidantur. Ergo fugentia ora forficibus præcidunt: ac veluti siphonibus defluit sanguis: paulatimque morientium capita se contrahunt: nec relinquuntur. Natura earum aduersatur cimicibus, & suffitu necat eos. Fibrinarum pellium cum pice liquida combustarum cinis, narium profluua sinit, succo porri mollitus. Extrahunt tela corpori inhærentia se-

piarum testæ ex aqua, falsamentorum carnes, cancri fluuiatiles triti, siluri fluuiatilis, qui
 & alibi, quàm in Nilo nascitur, carnes impositæ recentes siue falsæ. Eiusdem cinis extra-
 hit, & adeps: & cinis spinæ eius vicem spodij præbet. Hulcera quæ serpunt, & quæ ex iis
 excrescunt, ex capite mænarum cinis vel siluri coërcet. Carcinomata percarum capita
 falsarum, efficacius si cineri earum misceatur sal, & cunila capitata, oleoque subigantur.
 Cancri marini cinis vsti cum plumbo, carcinomata compefcit. Ad hoc & fluuiatilis suffi-
 cit cum melle lineaque lanugine. Aliqui malunt alumen mèlque miscere cineri. Phage-
 dænæ filuro inueterato, & cum sandaracha trito: cacoëthe & nomæ & putrescentia cy-
 bio veterere sanantur. Vermes verò innati ranarû felle tolluntur: fistulæ rperiuntur, siccâ-
 tûrque falsamenti cum linteolo immisissis. Intraque alterum diem callum omnem aufe-
 runt, & putrescentia hulcerum, quæque serpunt, emplastri modo subacta & illita. Et salpe
 expurgat hulcera in linteolis conceptis. Item echinorum testæ cinis. Carbunculos co-
 racinorum falsamenta illita discutunt. Item mullorum falsamenti cinis. Quidam capi-
 te tantum vtuntur cum melle, vel coracinorum carne. Muricum cinis cum oleo tumo-
 rem tollit: cicatrices fel scorpionis marini. Verrucas tollit glani iecur illitum: capitis
 mænarum cinis cum allio tritus, ad thymia crudis vtuntur: fel scorpionis marini rufi:
 smarides tritæ illitæ. Alex deferuefacta vnguium scabritiam, cinisque è capite mænarum
 extenuat. Mulieribus lactis copiam facit glauciscus è iure sumptus, & smarides cum pti-
 sana sumptæ, vel cum sceniculo decoctæ. Mammæ ipsas muricum vel purpuræ testarum
 cinis cum melle efficaciter sanat. Cancri fluuiatiles illiti vel marini pilos in mamma, vel
 muricum carnes appositæ tollunt. Squatinæ illitæ crescere mammæ non patiuntur.
 Delphini adipe linamenta accensa exitant vuluæ strangulatu oppressas. Item scombri
 in aceto putrefacti. Percarum vel mænarum capitis cinis admisto sale & cunila oleoque,
 vuluæ medetur: suffitione quoque secundas extrahit. Item vituli marini adeps instillatur
 igni naribus intermortuarum vuluæ vitio: & cum coagulo eiusdè in vellere imponitur.
 Pulmonis marini cinis adalligatus, egregiè profluua purgat. Echini viuentes tusi & in
 vino dulci poti. Siftunt & cancri fluuiatiles triti in vino potique. Item siluri suffitu, præ-
 cipuè Africi, faciliores partus fieri dicuntur. Cancri ex aqua poti profluua sistere: ex
 hyssopo purgare. Et si partus stranguletur, similiter poti auxiliantur. Eosdem recentes
 vel aridos bibunt ad partus continendos. Hippocrates ad purgationes mortuôsque par-
 tus vtitur illis, cum quinis lapathi radicibus, cum ruta & fuligine tritis, & in mulso datis
 potui. Item in iure cocti cum lapatho & apio, menstruas purgationes expediunt: lactisq;
 vbertatem faciunt. Item in feбри quæ sit cum capitis doloribus & oculorum palpitatio-
 ne, mulieribus in vino austero poti prodesse dicuntur. Castoreum ex mulso potum pur-
 gationibus prodest: contraque vuluam olfactum cum aceto & pice, aut subditum pastil-
 lis. Ad secundas etiam vti eodem prodest cum panace in i i j. cyathis vini: & à frigore la-
 borantibus ternis obolis. Sed si castoreum fibrumve supergrediatur grauida, abortum
 facere dicitur, & periclitari partus, si superferatur. Mirum & quod de torpedine inue-
 nio: si capiatur, cum Luna in Libra fuerit, triduoque asseruetur sub dio, faciles partus fa-
 cere postea, quoties inferatur. Aduuare & pastinacæ radius adalligatus vmbilico æsti-
 matur, si viuëti ablatus sit, ipsaque denuo in mare dimissa. Inuenio apud quosdam ostrac-
 cium vocari, quod aliqui onychem vocant: hoc suffitum vuluæ pœnis mirè resistere.
 Odorem esse castorei, meliùsque cum eo vstum proficere. Vetera quoque hulcera & ca-
 coëthe eiusdem cinere sanari. Nam carbunculos & carcinomata in mulierum parte
 præsentissimo remedio sanari tradunt cancro scemina, cum salis flore contuso post ple-
 nam Lunam, & ex aqua illito. Psilothrum est thynni sanguis, fel, iecur, siue recentia, siue
 seruata. Iecur etiam tritum, mixtæque cedria plumbea pyxide asseruatum. Ita pueros
 mangonizauit Salpe obstetrix. Eadem vis est pulmonis marini: leporis marini sangui-
 ne & felle: vel si in oleo lepus hic necetur. Cancri scolopendræ marini cinis cum oleo:
 vrtica marina trita ex aceto scillite: torpedinis cerebrum cû alumine illitum x v j. Luna.
 Ranæ paruæ, quam in oculorum curatione descripsimus, sanies efficacissimè psilothrum
 est, si

est, si recens illinatur: & ipsa arefacta ac tusa, mox decocta tribus heminis ad tertias, vel in oleo decocta areis vasis. Eadem mensura alij ex quindécim ranis conficiunt psilothrú, sicut in oculis diximus. Sanguisugæ quoq; tostæ in vase fictili, & ex aceto illitæ, eundem contra pilos habent effectum. Et suffitus vrentium eas necat cimices inuectas. Castoreo quoque cum melle pro psilothro vsi pluribus diebus reperiuntur. In omni autem psilothro vellendi prius sunt pili. Infantium gingiuis dentitionibusque multum confert delphini cum melle dentium cinis, & si ipso dente gingiua tangantur. Ad alligatúsque idem pauores repentinos tollit. Idem effectus & caniculæ dentis. Hulcera verò, quæ in auribus, aut vlla corporis parte fiant, cancrorum fluuiatilium succus cum farina hordeacea fanat. Et ad reliquos morbos triti in oleo peructis profunt. Siriaesque infantium spongia frigida crebro humefacta, rana inuersa adalligata efficacissimè fanat, quam aridam inueniri affirmant. Mullus in vino necatus, vel piscis rubellio, vel anguillæ duæ, item vua marina in vino putrefacta, iis qui inde biberint, tædium vini affert. Venerem inhibet echeneis & hippopotami frontis è sinistra parte pellis in linteolo adalligata, felve torpedinis viua genitalibus illitum. Concitant cochlearum fluuiatilium carnes sale adseruatæ, & in potu ex vino datæ: erythini in cibo sumpti: iecur ranæ diopetis vel calamitæ in pellicula gruis alligatum, vel dens crocodili maxillaris annexus brachio, vel hippocampus, vel nerui rubetæ dextro lacerto adalligati. Amorem finit in pecoris recenti corio rubeta alligata. Equorum scabiem ranæ decoctæ in aqua extenuant, donec illiniri possit.

20 Aiuntque ita curatos non repeti postea. Et Salpe negat canes latrare, quibus in offa rana viua data sit. Inter aquatilia dici debet & calamochnus. Latinè adarca appellata. Nasctur circa harundines tenues è spuma aquæ, dulcis ac marinæ, vbi se miscent. Vim habet causticam: ideo acopis additur contra perfriktionum vitia. Tollit & mulierum lentigines in facie. Et calami simul dici debent. Phragmitis radix recens tusa luxatis medetur, & spinæ doloribus ex aceto illita. Cyprij verò, qui & donax vocatur, cortex alopecii medetur vstus, & hulceribus veteratis: folia extrahendis quæ infixæ sint corpori, & igni sacro. Paniculæ flos si aures intrauerit, exurdat. Sepiæ atramento tanta vis est, vt in lucerna addito Æthiopus videri ablato priore lumine, Anaxilaus tradat. Rubeta decocta, & in aqua potu data, suum morbis medetur: vel cuiuscunque ranæ cinis. Pulmone marino si confricetur lignum, ardere videtur, adeò vt baculum ita præluceat.

Animalium omnium in mari viuientium, centum septuaginta sex genera esse.

C A P.

X I.

PERACTA aquatiliū dote, non alienum videtur indicare per tot maria, tam vasta, & tot millibus passuum terræ infusa, extraque circumdata mensura penè ipsius mundi, quæ intelligantur animalia centum septuaginta sex omnino generum esse, eaque nominatim completi: quod in terrestribus volucribusque fieri non quit. Neque enim omnis Indiæ Æthiopiæque aut Scythiæ desertorumve nouimus feras aut volucres, cum hominum ipsorum multò plurimæ sint differentiæ, quas inuenire potuimus. Accedat his Taprobane, insulæque aliæ Oceani fabulosè narratæ. Profectò conueniet, non posse omnia genera in cõtemplationem vniuersam vocari. At hercule in tanto mari Oceano quæcunque nascuntur, certa sunt, notioraque, quod miremur, quæ profundo natura merfit. Vt à belluis ordiamur, arbores, physeteres, balænæ, pristres, Tritones, Nereides, elephantia, homines qui marini vocantur, rotæ, orcæ, arietes, musculi, & alij piscium forma arietes, delphini, celebrésque Homero vituli. Luxuriæ verò testudines, & Medicis fibri, quorum è genere lustras nusquam mari accepimus mergi, tantum marina dicentes. Iam caniculæ, dromones, cornutæ, gladij, ferræ: communésque mari, terræ, amni, hippopotami, crocodili: & amni tantum ac mari, thynni, thynnides, siluri, coracini, percæ. Peculiaris autem maris acipenser, aurata, afellus, acarne, aphyæ, alopecias, anguilla, araneus, box, batis, banchus, batrachus, belone, quos aculeatos vocamus, balanus, coruus, cytharus. Chromborum genera, cyprinus, chalcis, cobio. Callarias affellorum generis, ni minor esset.

Colias siue parianus, siue faxitanus à patria Bætica, lacertorum minima: ab iis Mæotici: cybiū. Ita vocatur concisa pelamis, quæ post x l. dies à Ponto in Mæotim reuertitur. Cordyla, & hæc pelamis pusilla, cum in Pontū è Mæotide exit, hoc nomen habet: cantharus callionymus, siue vranoscopus, cinædi foli piscium lutei: cnide, quam nos vrticam vocamus. Cancrorum genera, chamætrachea, chamæleos chamæpelorides generis varietate distantes & rotunditate, chamæglycymerides, quæ sunt maiores, quàm pelorides, colycia siue corophya. Concharum genera, inter quæ & margaritifera: cochleæ, quarum generis pentadactyles, melicembales, echinophoræ dicuntur quibus cantat. Extra has sunt rotundæ in oleario vsu cochleæ, cucumis, cynopus, câmarus, cynofdexia, draco. Quidam aliud volūt esse dracunculum. Est autem graculo similis. Aculeos in brachiis habet ad caudam spectantes. Sic & scorpio lædit, dum manu tollitur: erythinus, echeneis, echinus. Elephati locustrarum generis nigri, pedibus quaternis, bifulcis, præterea brachia duo binis articulis, singulisque forficulis denticulatis. Faber siue zeus, glaucisci, glanis, gonger, gerres, galeos, garus, hippos, hippuros, hirundo, halipleumon, hippocampus, hepar, helacathenes. Sunt lacertorū genera, loligo volitans, locustæ, lucernæ, liparis, lamyrus, lepus, leones, quorū brachia cancris similia sunt, reliqua pars locustæ: mullus, merula inter faxatiles laudata, mugil, melanurus, mæna, meryx, murena, mys, mitulus, myscus, murex, oculata, ophidiō, ostrea, otia, orcynus. Hic est pelamidum generis maximus, neque redit in Mæotin, similis tritoni, vetustate melior. Orbis, orthragoriscus, phager, phycis faxatiliū, pelamis: earum generis maxima apolectus vocatur, durior tritone: phorcus, phitharus, passer, pastinaca. Polyporum genera: pectines maximi & nigerrimi æstate, laudatissimi Mitylenis, Tyndaride, Salonis, Altini, Antij, in insula Alexandria in Ægypto pectūculi, purpuræ, percides, pinna, pinnotheræ, rhina, quem squatum vocamus. Rhombus, scarus principalis hodie. Solea, fargus, scylla, sarda. Ita vocatur pelamis longa, ex Oceano veniens. Scomber, salpa, sparus, scorpæna, scorprios, sciadeus, sciæna, scolopendra, smyrus, scepini, strombus, solæ, siue aulos, siue donax, siue onyx, siue dactylus, spondylus, smarides, stella, spōgia. Turdus inter faxatiles nobilis. Tomus thurianus, quem alij xiphiam vocant. Theffa, torpedo, tethæa. Tritō pelamidū generis magni: ex eo vræa cybia fiunt. Vrenæ, vua xiphia. His adiciemus apud Ouidium posita nomina, quæ apud neminem alium reperiuntur: sed fortassis in Ponto nascuntur, vbi id volumen supremis suis temporibus inchoauit: Bopgyrum in scopulis viuentem, orphum rubetem, rhacinūque pullum, pictas mormyras, aureiq; coloris chryson. Præterea paruum teragum, & placentem cauda labrum, epodas lati generis. Præter hæc insignia piscium tradit channem ex seipsa concipere, glaucū æstate nunquam apparere, pompilum qui semper comitetur nauigiorum cursus, chromin qui nidificet in aquis. Helopem quoque dicit esse nostris incognitum vndis: ex quo apparet falli eos, qui eundem acipenserem existimauerunt. Helopi palmam saporis inter pisces multi dedere. Sunt præterea à nullo autore nominati, sudis Latinè appellata, à Græcis sphyræna rostro similis nomine, magnitudine inter amplissimos, rarus, sed tamen non degener. Appellatur & pernæ concharum generis, circa Pontias insulas frequētissimæ. Stant velut suillo crure longo in harena defixæ, hiantesque, quæ limpitudo est, pedali non minus spatium, cibum veantur. Dentis in circuitu marginum habent pectinatim spissatos. Intus pro spondylo grandis caro est. Et hyænam piscem vidi in Ænaria insula captum, caput exerentem. Præter hæc purgamenta aliqua relatu indigna, & algis potius annumeranda, quàm animalibus.